

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальністю: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(вказати шифр та назву спеціальності)

Галузь знань: Культура і мистецтво

Тема

Тематика ділового жіночого костюма
„Елегантність, яка веде“

Дипломник (ця)

Бурма Ніна Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Допущений (а) до захисту кваліфікаційної роботи.

Протокол засідання кафедри ДПОМ

«10» червня 2025 р. № 43

Завідувач кафедри ДПОМ

Мирослава ЖАВОРОНКОВА

Чернівці, 2025

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

Оцінка ЕК 92-А дев'яносто два
(вказати цифрою та прописом)

Протокол засідання ЕК « 19 » 06 2025 р. № 1

Секретар ЕК Мельник А.В. Сидор
(підпис) (ініціали, прізвище)

ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ ТА РОБОТА В МАТЕРІАЛІ

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальністю: 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
(вказати шифр та назву спеціальності)

- проект 1
- ескізи 10
- пояснювальна записка на 53 сторінок

Склад роботи в матеріалі: Гостюм (3 шт.)

Дипломник (ця) Гостюм
(підпис) (ініціали, прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи Мельник А.В. Горюховська
(підпис) (ініціали, прізвище)

Рецензент Гостюм
(підпис) (ініціали, прізвище)

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича**

Я, Бурла Аліна Василівна, студентка 4 курсу, денної форми навчання, факультету архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, освітньої програми Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, адреса електронної пошти burla.alina@chnu.edu.ua

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: **Колекція ділового жіночого костюма «Елегантність, яка веде»** відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

(Бурла А.В.)

(Городинська А.О.)

**Експертний висновок
результатів перевірки на академічний плагіат**

Відповідно до даних програми Turnitin, атестаційна кваліфікаційна робота (проект) на тему: Колекція ділового жіночого костюма «Елегантність, яка веде», дипломниці Бурли Аліни Василівни, яка подана у файлі Бурла_2025.docx, за результатами перевірки є оригінальною на 87 %.

Обсяг файлу поданого на перевірку 8885 слів з виключенням додатків та списків літератури, що приблизно складає - % від загального обсягу матеріалу до друку.

Враховуючи специфіку, робота вважається такою, що має високий рівень оригінальності та допускається до захисту.

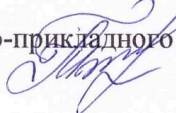
10.06.2025 р.

Відповідальна за перевірку робіт
на плагіат від кафедри ДПОМ

Ірина ТКАЧЕНКО

Завідувач кафедри декоративно-прикладного
та образотворчого мистецтва

Мирослава ЖАВОРОНКОВА

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1

ІСТОРІОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

- 1.1. Аналіз наукових підходів до вивчення жіночого ділового стилю.....5
- 1.2. Джерельна база дослідження.....8

РОЗДІЛ 2

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО ДІЛОВОГО СТИЛЮ

- 2.1. Формування жіночого ділового стилю: емансипація та вплив знакових постатей.....12
- 2.2. Трансформація жіночого ділового стилю в другій половині XX – початку XXI століття.....27
- 2.3. Інтеграція етнічних мотивів у сучасний діловий стиль

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЖІНОЧОГО ДІЛОВОГО СТИЛЮ

- 3.1. Характеристика ділового костюма 31
- 3.2. Творчий пошук у визначенні сучасних тенденцій ділового стилю: роль аксесуарів та деталей в образі 36

ВИСНОВКИ..... 42

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 44

ДОДАТКИ 47

ВСТУП

Актуальність теми дослідження: проблема балансу між кар'єрою та особистим життям, між робочими обов'язками та домашніми справами, залишається актуальною для багатьох жінок. Феміністичний рух, який прагне до рівноправ'я, часто оточений міфами та негативними стереотипами, що спотворюють його справжню сутність. Однак, у сучасному контексті фемінізм – це не лише боротьба з упередженнями, але й прагнення до створення суспільства, де кожна жінка має можливість вільно реалізовувати свій потенціал.

Еволюція жіночого ділового стилю є важливим аспектом цього процесу. Одяг стає не лише засобом самовираження, але й інструментом для досягнення професійних цілей. У світі, де жінки все активніше беруть участь у бізнесі та політиці, їхній зовнішній вигляд відіграє значну роль у формуванні іміджу та досягненні успіху.

Дослідження цієї теми дозволяє простежити, як змінювалися соціальні ролі жінок та їх відображення в одязі, виявити, як діловий стиль став інструментом боротьби за рівність та самовираження, зрозуміти сучасні тенденції жіночого ділового стилю та їх вплив на формування іміджу успішної жінки.

Мета: Дослідити еволюцію жіночого ділового стилю від його історичних витоків як символу боротьби за гендерну рівність до сучасних тенденцій, що відображають елегантність, самовираження та інтеграцію українських етнічних мотивів. Мета полягає в тому, щоб виявити, як історичні та культурні чинники вплинули на формування жіночого ділового костюма, як він став інструментом для досягнення соціальної справедливості, та як сучасні бренди поєднують класичні ділові образи з елементами української культурної спадщини, зберігаючи при цьому професійний та сучасний вигляд.

Завдання:

- ✓ Проаналізувати історичні етапи розвитку жіночого ділового стилю.
- ✓ Дослідити вплив феміністичного руху на формування ділового одягу.

- ✓ Виявити, як українські етнічні мотиви можуть бути інтегровані в сучасний діловий стиль.
- ✓ Охарактеризувати сучасні тенденції жіночого ділового стилю в Україні та світі.

Об'єкт дослідження: Жіночий діловий стиль як соціально-культурне явище.

Предмет дослідження: Еволюція жіночого ділового стилю від символу боротьби за гендерну рівність до сучасних тенденцій, що відображають елегантність, самовираження та інтеграцію українських етнічних мотивів.

Методи дослідження.

- *Історичний метод*, за допомогою якого аналізувалися соціальні, культурні та економічні чинники, що впливали на формування та розвиток жіночого ділового стилю в різні історичні періоди.
- *Біографічний метод*, що дозволив дослідити внесок ключових особистостей, таких як Коко Шанель, Ів Сен-Лоран та інших дизайнерів, у трансформацію жіночого ділового костюма.
- *Хронологічний метод*, який дав змогу простежити етапи змін у діловому стилі жінок, визначити ключові події та тенденції в його розвитку.
- *Описовий та порівняльний методи*, що використовувалися для детального аналізу елементів жіночого ділового гардеробу різних епох, а також для порівняння стилістичних особливостей класичного, сучасного та національного ділового одягу.
- *Метод стилістичного аналізу*, який допоміг визначити характерні риси ділового костюма, особливості його крою, тканин та декоративних елементів у контексті модних тенденцій.

Матеріал дослідження

До джерельної бази дослідження увійшли історичні документи, праці науковців, присвячені вивченню розвитку жіночого ділового стилю, а також матеріали, що висвітлюють зміну модних тенденцій у різні історичні періоди. Використано публікації в наукових журналах, статті, присвячені моді та

соціокультурним аспектам жіночого ділового одягу, біографічні дослідження відомих дизайнерів. Значну увагу було приділено ілюстративним матеріалам, зокрема фотографіям, модним ескізам, архівним матеріалам, що відображають еволюцію жіночого ділового костюма. Додатково використовувалися електронні ресурси, освітні платформи, бібліотечні фонди та веб-портали, що містять інформацію про історію моди та її вплив на сучасне суспільство. Це дало змогу комплексно дослідити тему та глибоко розкрити її основні аспекти.

Хронологічні межі дослідження

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від кінця XIX століття до сучасності. Саме наприкінці XIX — на початку XX століття відбулися перші значні зміни у соціальному статусі жінок, які безпосередньо вплинули на трансформацію жіночого одягу, зокрема появу перших зразків ділового костюма для жінок. Подальший розвиток ділового стилю простежується крізь призму феміністичного руху початку XX століття, змін у міжвоєнний період, еволюцію моди другої половини XX століття, етапи лібералізації моди в 1960–1980-х роках та її переосмислення у XXI столітті, що характеризується інтеграцією національних культурних кодів у сучасний діловий гардероб.

Такий часовий діапазон дозволяє простежити ключові історичні, соціальні та культурні зміни, що впливали на формування жіночого ділового стилю як інструмента самореалізації, соціального статусу та емансипації жінок.

Структура роботи: логіка дослідження зумовила структуру дипломної роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатків. Загальний обсяг -- сторінок.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Аналіз наукових підходів до вивчення жіночого ділового стилю

У дослідженні окреслено ключові чинники, що вплинули на формування жіночого ділового стилю в суспільстві XX століття. Проаналізовано особливості ділового одягу як похідного напрямку класичного стилю, визначено основні типи ділового іміджу залежно від соціального статусу та професійної діяльності жінок. Обґрунтовано принципи створення асортименту жіночого ділового гардероба, що відповідає вимогам різних категорій споживачів. Підкреслено, що класичний стиль залишається основою для формування ділового образу, а також визначено ключові елементи дизайну, що впливають на композиційну цілісність та гармонійність жіночого ділового костюма.

Сучасні жінки активно будують кар'єру та займають посади, які раніше вважалися суто чоловічими. Однак класичні сукні більше не є єдиним варіантом ділового одягу. Сьогодні жіночий діловий гардероб представлений різноманітними костюмами – як зі спідницями різної довжини та фасонів, так і з брюками різного крою, а також класичними сукнями. Сучасна ділова мода стала більш гнучкою та демократичною. З початком нового тисячоліття силуети стали вільнішими, а строгий костюм у традиційному розумінні вже не є обов'язковим елементом ділового образу. Дизайнери та ритейл-бренди пропонують широкий вибір стильних варіантів ділового одягу, що дозволяє жінкам обирати ансамблі відповідно до особливостей фігури, власних уподобань у стилі, кольорових рішень і фінансових можливостей.

Поняття «жіночий діловий костюм» було запроваджене Габріель Шанель, яка кардинально змінила уявлення про жіночу моду, позбавивши жінок від громіздких багат шарових спідниць і численних декоративних деталей, що ускладнювали повсякденне життя та професійну діяльність. В основі її концепції ділового одягу лежав класичний англійський костюм, який відрізнявся вузькими лацканами, чітко окресленою лінією плеча та прямою спідницею довжиною трохи нижче коліна, створюючи практичний і водночас елегантний образ бізнес-леді.

Вагомим внеском для дослідження стала стаття Т. Кротової «Вплив руху емансипації на образ "нової жінки" другої половини XIX ст. "rational dress"», у якій аналізується проникнення елементів чоловічого костюма в жіночий гардероб: «Вирішальний внесок у розвиток жіночого раціонального костюма і звільнення від жорсткого етикету вносить емансипація і боротьба жінок за зрівняння їх у громадянських правах з чоловіками. Особливо широко цей рух розповсюджується в Америці завдяки діяльності письменниці Амелії Блумер. Якщо у XVIII ст. носіння чоловічого костюма сприймалося спокійно через його призначення як маскарадного або для верхової їзди, то у XIX ст. вихід жінок на вулицю в шароварах сприймається вкрай революційно. Причина жорсткого спротиву з боку сильної половини криється в тому, що тепер жінки прагнуть зайняти позиції в громадському житті нарівні з чоловіками» [1, с. 10].

У процесі дослідження було проаналізовано праці, що охоплюють основні соціальні та історичні аспекти становлення жіночого ділового стилю на межі XIX—XX століть. Також розглянуто монографії, наукові роботи та видання, присвячені розвитку жіночого костюма в різних країнах і регіонах, еволюції ділового стилю в різні історичні періоди, впливу міжнародних модних тенденцій, а також дослідження, які висвітлюють творчий і професійний шлях ключових дизайнерів, що вплинули на формування сучасного жіночого ділового образу.

Було розглянуто монографію, Т. Ф. Кротової «Класичний костюм в європейській моді XIX – початку XXI століття: еволюція форм і художньо-стильові особливості». У цій праці здійснено комплексний аналіз розвитку класичного костюма в європейській моді, визначено його художньо-стильові особливості та простежено основні трансформації від XIX століття до початку XXI століття [5, с. 18-25].

Авторка досліджує витоки та еволюцію класичного костюма, акцентуючи увагу на його сталість та здатність адаптуватися до змін модних тенденцій. Окремо розглянуто вплив чоловічого костюма на формування жіночого ділового стилю, що стало важливим аспектом у контексті емансипації жінок та їх

інтеграції у професійне середовище. У праці простежено, як класичні елементи костюма трансформувалися відповідно до сучасних вимог до жіночого ділового одягу, поєднуючи елегантність і практичність.

Залучення цієї монографії сприяє глибшому розумінню історичних та культурних аспектів розвитку жіночого ділового стилю, а також дає змогу простежити тісний зв'язок класичного костюма з сучасною жіночою модою.

Еволюція жіночого ділового стилю є багатогранним процесом, що відображає соціальні, економічні та культурні зміни в суспільстві. Від початкової боротьби за рівноправність жінки поступово здобули свободу у виборі професійного одягу, що відповідало їхній ролі в суспільстві та бізнесі.

Дослідження показало, що класичний жіночий костюм, який сформувався під впливом чоловічого ділового одягу, став основою для створення універсального образу бізнес-леді. Важливу роль у цьому процесі відіграли знакові особистості, такі як Коко Шанель, Ів Сен-Лоран, Діана фон Фюрстенберг та інші дизайнери, що зробили жіночий діловий стиль не лише практичним, а й елегантним [6, с. 80].

Окремо варто відзначити українську моду, яка інтегрує традиційні елементи в сучасний діловий стиль, додаючи йому національної самобутності. Це доводить, що жіночий діловий одяг не лише відповідає світовим тенденціям, а й зберігає унікальну культурну ідентичність [7, с. 131].

Сучасні тенденції демонструють, що діловий стиль стає дедалі більш адаптивним і різноманітним, дозволяючи жінкам виражати індивідуальність, дотримуючись при цьому професійного іміджу. Використання новітніх матеріалів, зручних фасонів і стильних аксесуарів створює баланс між комфортом та естетикою.

Таким чином, жіночий діловий стиль пройшов довгий шлях від обмеженого вибору строгих костюмів до свободи самовираження через одяг, залишаючись водночас важливим елементом професійного іміджу сучасної жінки.

1.1. Джерельна база дослідження

Дослідження еволюції жіночого ділового стилю ґрунтується на широкому спектрі джерел, які дозволяють простежити основні тенденції змін у моді та суспільному сприйнятті жіночого костюма. Серед них – історичні документи, модні журнали, наукові праці, біографії відомих дизайнерів, архівні фотографії та соціологічні дослідження.

Особливу увагу приділено аналізу візуальних джерел – фотографій перших жіночих костюмів, які стали знаковими для ділового стилю. Вивчення образів, створених такими іконами моди, як Коко Шанель та Ів Сен-Лоран, дає змогу визначити ключові етапи розвитку жіночого ділового одягу. Важливим аспектом є і вітчизняні аналоги європейських тенденцій – костюми, які носили українські жінки-інтелектуалки, радянські керівниці та сучасні бізнес-леді.

Таким чином, джерельна база дослідження поєднує як теоретичні напрацювання, так і аналіз візуальних матеріалів, що дає змогу глибше розкрити тему еволюції жіночого ділового стилю.

Одним з перших варіантів запозичення елементів чоловічого костюма в жіночий був костюм вершниці – амазонки. У першій половині XIX ст. він копіював чоловічий костюм у всьому, окрім спідниці замість панталон. Верховна їзда і костюм амазонки стали обов'язковими в колах аристократії. "Жінки починають захоплюватися їздою вершки, пристрасть до якої поширилася у вищому суспільстві ще з 1840-х років. Спеціальна сукня для верхової їзди – "амазонка" – складалася з довгої суконної спідниці й вузької кофточки (дод.1). До амазонки вдягали рукавички, шляпку з вуаллю, а в руки брали хлист" [4, с. 2].

Костюм Коко Шанель (1920-ті роки) – твідовий комплект із жакетом без коміра та спідницею, який відзначався комфортом і функціональністю. Знаменитий костюм має прямокутний силует і складається з трьох одиниць: жакета, спідниці і блузи (дод. А. 2). С. Хейлдж у своїй статті «Жакет від Шанель. Погляд зсередини» виділяє ключові моменти, завдяки яким «... заворожлива розкіш гармонійно поєднуються з прекрасною технікою крою і

шиття – недивно, що термін «класика» так точно підходить у цьому випадку [6, с. 79]. Він став проривом у моді, оскільки дозволяв жінкам почуватися вільніше в робочому середовищі. Твідовий костюм Г. Шанель і сьогодні є джерелом для різноманітних модифікацій у творчості сучасних дизайнерів, але прочитання класики не обмежується новаторством лише цього модельєра [6, с. 81]. Жакети Chanel, які раніше були виключно класичним елементом гардеробу, зараз добре поєднуються з одягом у стилі смарт-кежуал, а саме з джинсами, шортами та короткими спідницями.

Le Smoking від Іва Сен-Лорана (1966 рік) – перший жіночий смокінг, який кинув виклик традиційним уявленням про жіночий діловий стиль і зробив штани частиною офіційного гардероба жінки. У 1966 році Ів Сен-Лоран здійснив революцію у жіночій моді, представивши структурований костюм Le Smoking, натхненний чоловічим одягом [2, с. 88]. Цей культовий образ, який можна побачити на французенці, що елегантно прогулюється вулицями Парижа з сигаретою в руці (дод.3), став символом нового погляду на жіночність. До цього мода, особливо під впливом Крістіана Діора, зосереджувалася на строгій елегантності, підкреслюючи тонку талію та пишні спідниці. Проте Le Smoking, як зазначено у статті L'OFFICIEL 1976 року, поєднував у собі чоловічий крій та жіночу витонченість, що зробило його справді революційним [22].

Костюм Маргарет Тетчер (1980-ті роки) – класичний брючний або спідничний костюм із чітким кроєм і широкими плечима, що символізував силу та авторитет у політиці. У 80-х роках Маргарет Тетчер зробила популярними так звані "костюми влади" (Power Suits), які стали її фірмовим стилем, вдало поєднуючи жіночність та силу (дод. 4). Її вибір цього одягу вплинув не лише на політиків, а й на всіх працюючих жінок [23]. В оточенні чоловіків у традиційних сірих костюмах, її вбрання вирізнялися яскравими кольорами, незвичайними принтами та помітними аксесуарами, привертаючи увагу. Термін «силовий костюм» з'явився у 1980-х роках у період значних культурних та економічних змін. Оскільки жінки прийшли на робочу силу, а корпоративний

ландшафт став більш конкурентоспроможним, дедалі більше уваги приділялося створенню впевненості та авторитету через сміливий офісний одяг. Силовий костюм із сильним і наполегливим дизайном став символом професійної майстерності. Назва відображає його асоціацію з розширенням можливостей, успіхом і владною присутністю, яку воно надає власнику [24].

Аналізуючи еволюцію жіночого ділового костюма в західному світі, варто врахувати особливості розвитку моди в Радянському Союзі. Попри вплив світових тенденцій, радянська мода мала унікальні риси, сформовані політичними та соціальними реаліями. Вона стала своєрідним перехідним етапом між класичними західними зразками та сучасним українським діловим стилем, який поєднав у собі як радянську спадщину, так і національні традиції. Саме в контексті радянської моди зароджувалися передумови для становлення українського ділового костюма, який згодом еволюціонував під впливом незалежності та глобалізації [12, с. 208].

Жіночий діловий костюм у Радянському Союзі значною мірою формувався під впливом державної ідеології, яка пропагувала скромність, практичність та колективізм. Одяг мав бути функціональним і відповідати стандартам соціалістичного суспільства, що значно обмежувало варіативність модних тенденцій [12, с. 208]. У 1950-х роках в СРСР спостерігався вплив західної моди, зокрема "New Look" Крістіана Діора, який надихав радянських модельєрів на створення суконь з приталеним силуетом і пишними спідницями. Проте діловий одяг залишався стриманим: жінки носили спідничні костюми, жакети з плечовими накладками, блузи з коміром-стійкою, а також темні сукні без зайвих декоративних елементів. Радянська мода відображала соціалістичний спосіб життя, акцентуючи на раціональності, простоті та практичності. Популярні видання пропагували ідею, що сучасна мода має бути зручною, легкою та функціональною [13, с. 295]. У 1970-х – 1980-х роках жіночий діловий стиль став більш формальним: з'явилися брючні костюми, що асоціювалися з образом ділової жінки на Заході, зокрема з Маргарет Тетчер. Хоча брючні костюми для жінок у СРСР залишалися неформальним вибором,

вони все ж набули популярності серед працівниць державних установ [13, с. 300].

Радянський період був часом обмежень для української модної індустрії, проте після здобуття незалежності вона почала стрімко розвиватися. Українські дизайнери, використовуючи досвід західних колег та національні традиції, почали створювати унікальні ділові костюми, які відображають сучасні тенденції та національну ідентичність. Їхні роботи стали важливою частиною формування сучасного українського ділового стилю.

Сучасна українська мода в діловому сегменті поєднує в собі світові тренди, функціональність і національну ідентичність. Дизайнери переосмислюють класичні силуети, додаючи етнічні мотиви, нестандартні крої та акцент на природні тканини [3, с. 96].

Артем Клімчук – один із найвідоміших українських дизайнерів, який переосмислює історичні форми костюма у своїх колекціях. Його стиль відрізняється мінімалізмом, елегантністю та увагою до деталей. Клімчук експериментує з класичним піджаком і спідницею, надаючи їм нових форм та об'ємів, що робить його ділові костюми сучасними й виразними, також він створює костюми для першої леді України [3, с. 99]. На церемонію інавгурації шостого президента України, Олена Зеленська одягла сукню і кейп молочного кольору з ручною вишивкою від українського дизайнера Artem Klimchuk (дод. 5).

Айна Гасе спеціалізується на створенні жіночого одягу, в якому класика поєднується з сучасністю. Її ділові костюми вирізняються чіткими лініями, витонченими силуетами та якісними тканинами. Гасе часто використовує традиційні українські мотиви, додаючи їх у вигляді вишивки або декоративних елементів [25].

Обидва дизайнери демонструють, як сучасна українська мода може бути одночасно функціональною, естетичною та глибоко культурною, вписуючи жіночий діловий костюм у контекст глобальної модної індустрії.

Еволюція жіночого ділового костюма відображає складний процес взаємодії модних тенденцій, соціальних змін і культурних впливів. Від костюма амазонки до сучасних варіацій класичних силуетів, жіночий діловий стиль поступово розвивався, пристосовуючись до нових вимог суспільства та ролі жінок у ньому. Таким чином, жіночий діловий костюм є не лише елементом гардероба, а й важливим символом змін у суспільстві, що відображає боротьбу за рівність, прагнення до самовираження та національну самобутність.

Дослідження еволюції жіночого ділового костюма засвідчує, що формування цього елементу одягу є складним і багатогранним процесом, в основі якого лежить постійна взаємодія модних тенденцій, соціально-культурних зрушень та ідеологічних впливів. Від перших запозичень чоловічих елементів у вигляді костюма амазонки до революційних рішень Коко Шанель та Іва Сен-Лорана, діловий стиль жінок поступово трансформувався, відображаючи нові суспільні ролі та прагнення жінок до самореалізації.

Особливе значення у цьому процесі мають національні особливості, зокрема формування радянської модної школи, що адаптувала західні тенденції до ідеологічних рамок часу, а також сучасний український підхід до дизайну, який інтегрує світові тренди з глибоким шануванням культурної спадщини. Творчість сучасних українських дизайнерів демонструє гармонійне поєднання класичної естетики, функціональності й національної ідентичності, роблячи жіночий діловий костюм не лише предметом одягу, а й засобом самовираження, символом соціального статусу, професіоналізму та культурної приналежності.

Таким чином, еволюція жіночого ділового стилю свідчить про динамічний розвиток моди як соціального феномена, що чутливо реагує на зміни у суспільстві, економіці й культурі, формуючи нові стандарти краси, професійності та жіночої самореалізації.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО ДІЛОВОГО СТИЛЮ

2.1. Формування жіночого ділового стилю: емансипація та вплив знакових постатей

Зародження жіночого ділового стилю тісно пов'язане з процесами емансипації, що розпочалися ще в XIX столітті. Поступове розширення прав жінок, їхнє залучення до суспільного життя, освіти та професійної діяльності стали важливими факторами, що спричинили трансформацію жіночого гардеробу. Одяг перестав бути виключно декоративним елементом і почав відповідати практичним потребам активної жінки. Проникнення елементів чоловічого костюма в жіночий гардероб є історичним явищем, зумовленим низкою факторів – від технічного прогресу, що сприяв спрощенню та уніфікації одягу, до соціально-історичних змін, пов'язаних із емансипацією жінок і трансформацією їхньої ролі в суспільстві. У наукових дослідженнях цей процес розглядається з різних перспектив, зокрема через призму фемінізму, жіночого руху, гендерних ролей, гендерного конструювання та суспільного дискурсу щодо «жіночого питання» [1, с. 1].

Модні тенденції почали змінюватися ще у 40-х роках XIX століття, а створення образу «нової жінки» тісно пов'язувалося з усіма аспектами суспільного життя. Стиль Rational dress («практичне плаття»), що набув поширення в другій половині XIX століття, сформувався під впливом історичних обставин [1, с. 1]. Жіноча боротьба за рівноправність, яка поступово переросла у міжнародний рух, знайшла відображення і в костюмі. Жінки різних країн намагалися впроваджувати реформаторські зміни, наближаючи свій одяг до більш практичних форм чоловічого гардероба. Проте такі спроби нерідко зустрічали опір з боку чоловіків та викликали критику в пресі.

Життя жінки зазнає кардинальних змін. Її традиційна роль, усталена протягом століть, у XIX столітті поступово втрачає своє значення. Жінка починає освоювати простір, який раніше вважався суто чоловічим. Цей процес відбувається по-різному в різних країнах, але всюди він змінює усталені уявлення та ставить нові, неочікувані питання, головне з яких – як забезпечити

повноцінне розкриття жіночої індивідуальності. У цьому контексті виникає потреба дослідити закономірності розвитку європейського костюма крізь призму змін соціальних ролей жінки в суспільстві.

Історично чоловічий і жіночий костюми мали чіткий поділ, однак саме через них можна простежити динаміку гендерних змін у суспільстві. Вагомий поштовх до трансформації жіночого одягу в контексті боротьби за свободу та рівноправність дала Велика французька революція. Саме в цей період з'явилися костюми, що складалися зі спідниці та короткого жакета «карако», який за своїм кроєм нагадував чоловічий фрак і згодом став символом емансипації. Жінки почали коротко стригтися, носити зброю та триколові кокарди, демонструючи підтримку революційним ідеям та зрівнюючи себе з чоловіками [1, с. 2].

Однією з лідерок громадського руху за права жінок стала Олімпія де Гуж. Її *«Декларація прав жінки й громадянки»* та відома фраза: *«Якщо жінка має право зійти на ешафот, то вона повинна мати право зійти й на трибуну»* викликали спротив революційних законодавців. Це призвело до трагічного фіналу – у 1793 році вона була страчена на гільйотині.

Після завершення революції влада жорстко обмежила діяльність жіночих організацій, а декрет 1795 року забороняв жінкам брати участь у політичних зібраннях і збиратися групами в громадських місцях. Усі запозичення з чоловічого гардероба поступово втратили актуальність, а мода періоду Директорії повернулася до естетики античності, підкреслюючи традиційну жіночність [1, с. 3].

Рухи за реформу жіночого костюма набули серйозного розвитку і в Америці. Індустріалізація, розширення фабричного виробництва та зростаюча потреба в робочій силі призвели до активного залучення жінок до низькооплачуваної праці [1, с. 7].

Паралельно набирала обертів боротьба за рівноправність: жінки відстоювали право на вищу освіту та участь у виборах. Зростаюча мобільність, зокрема подорожі та освоєння західних територій, вимагала нових, зручніших

форм одягу. У 1853 році Амелія Блумер зі штату Огайо – активна прихильниця емансипації та захисниця прав жінок, а також редакторка реформістського видання *The Lily* (з 1848 року), в якому висвітлювалися питання шлюбу, освіти, виборчих прав, умов праці та правових реформ – запропонувала новий костюм (дод. 6). Він складався з широких шароварів, поверх яких одягалася спідниця до колін [1, с. 8].

У США газети поширювали негативні статті про Амелію Блумер, що змусило її припинити популяризацію шароварів, оскільки громадська реакція почала затьмарювати її репутацію як письменниці. У той час поява жінки в брюках здавалася немислимою, але цей епізод заклав основу для їхнього входження в жіночий гардероб.

Лише наприкінці XIX століття, з популяризацією велосипеда, зручність одягу стала критично важливою. Через незручність довгих спідниць жінки почали носити шаровари як «спортивне плаття». Саме цей елемент, який раніше підтримувала Блумер, отримав визнання і став відомим як «блумерси».

Проблема стала питанням безпеки: довгі спідниці заплутувалися в педалях і ланцюгах, спричиняючи падіння та травми. Оскільки спортивний одяг ще не був розроблений, блумерси швидко набули популярності (дод. 7). Вони доповнювалися жакетом із коричневої вовни з чорним оздобленням та синіми вовняними шароварами з еластичною стрічкою внизу [1, с. 10].

Емансипація та боротьба жінок за рівні громадянські права з чоловіками відіграли ключову роль у розвитку раціонального жіночого костюма та поступовому відході від суворих норм етикету. Особливо активно цей рух розгорнувся в Америці завдяки письменниці Амелії Блумер. Якщо у XVIII столітті носіння жінками чоловічого одягу сприймалося як елемент маскараду чи одяг для верхової їзди, то в XIX столітті поява жінок у шароварах викликала справжній резонанс. Гострий спротив суспільства пояснювався тим, що жінки прагнули здобути рівні права та активно брати участь у громадському житті.

Вплив емансипації на практичність і раціональність жіночого костюма не обмежується лише другою половиною XIX століття, а є лише початковим

етапом реформ. Брюки для жінок залишалися неприйнятними для публічного носіння, проте цей процес тривав. У наступних дослідженнях буде розглянуто подальші кроки демократизації жіночого гардеробу через зближення з чоловічим костюмом.

Вагому роль у формуванні жіночого ділового стилю відіграли знакові постаті моди. Коко Шанель однією з перших запропонувала жінкам одяг, що поєднував елегантність і комфорт. Її костюми зі спідницею до коліна, твідові жакети та відмова від надмірного декору стали символом нової жіночої ролі в суспільстві (дод. 8).

Ролана Барт - французький філософ, критик і теоретик семіотики, науки про знаки і символи, стверджує, що мода «вбила» дендизм, звертаючись до ідеї, що мода, яка за своєю природою змінюється, стала своєрідним механізмом, який «нейтралізує» або змушує забути основні ідеї дендизму. Дендизм — це стиль життя та естетична філософія, яка в основному була асоційована з чоловіками XIX століття, що надавали великого значення елегантності, витонченості, зовнішньому вигляду, а також інтелектуальній, культурній і моральній витонченості.

Барт мав на увазі, що, коли мода стала доступною і поширеною серед мас, це змусило «розмивати» цей класичний, елітарний, чоловічий стиль і перенести його в нові умови — популярні й доступні, без такої ж строгості. Він вважав, що мода та її масовий характер знищили ту «високу» естетику дендизму, змінивши його характер [22, с. 35]

Проте, автори Дженніфер Блессінг, Сьюзан Філін-Йе, Ронда Гарелік, Джо Луккезі, Кім Міллер, Роберт Е. Мур, Річард Дж. Пауелл, Картер Реткліфф і Марк Аллен Сведе, які написали книгу «Денді: мода та витонченість у мистецтві та культурі» (Dandies: Fashion and Finesse in Art and Culture), погоджуючись з Бартом у цьому аспекті, стверджують, що мода не «вбила» дендизм, а, навпаки, допомогла йому еволюціонувати, адаптуватися до сучасних умов. Вона перенесла дендизм у XX століття, трансформуючи його в нову форму через популярність медіа-знаменитостей, що мали величезний вплив на

суспільство. Це стало можливим завдяки Габріель Шанель, яка, запозичивши елементи дендизму, допомогла створити стиль, який став доступним жінкам, розширюючи можливості для самовираження та елегантності у жіночому одязі [22, с. 35].

Шанель, таким чином, ввела в жіночу моду елементи чоловічого стилю, включаючи елегантні, але прості лінії та комфорт, тим самим наблизивши дендизм до більш широких мас, що в результаті змінило сприйняття жіночого тіла в контексті моди.

У книзі розглядається перехід від дендизму до сучасного образу жінки в моді через фігуру Коко Шанель. Річард Кляйн підкреслює, що Коко Шанель була останнім «денді» XIX століття, тобто носієм елегантності та індивідуалізму, притаманних дендизму, який був характерний для чоловіків того часу. Водночас, ставши символом сучасності, вона створила новий образ жінки, що відрізнявся від класичної жіночності XIX століття. Її дизайн не лише трансформував стиль, але й зробив жінку активним учасником сучасної моди. Шанель була не першою жінкою-дизайнером, але вона стала першою, чия слава виходила далеко за межі її професійної діяльності. Це стало можливим завдяки її здатності створювати не просто одяг, а справжні модні революції, які стали медійним феноменом. Її внесок в моду полягає саме в тому, що вона вийшла за межі простої дизайнерської діяльності й стала «знаменитістю» в медійному сенсі, що дозволило їй змінити не лише стиль, а й уявлення про жінку в суспільстві. [22, с. 37].

Коко Шанель була першою кутюр'єр, яка настільки потужно вплела свою індивідуальність у свої дизайни, що носіння одягу від Chanel стало не просто носінням бренду, а й носінням особистості самого дизайнера. Це стало можливим завдяки тому, що Шанель вдало використовувала елементи поза межами самих моделей — медіа-знаменитість, створюючи своєрідну «історію життя», яку клієнти одягали разом з її виробами, такими як маленька чорна сукня чи костюм з золотими гудзиками. Вона не просто продавала одяг, а й

надавала своїм клієнтам частину свого образу і своєї особистості через кожен створений нею костюм.

При цьому ефект медійної знаменитості у випадку Шанель був більш складним і проникаючим, ніж у сфері кіно чи театру, де виконавець лише передає частину власної автобіографії або вигаданого образу. Як модельєр, Шанель не просто втілювала власну славу — вона передавала її іншим. Ті, хто носив її одяг, ставали частиною її розповіді, переживаючи досвід, що був для Шанель важливий. Як зазначав її помічник Лілу Маркван, її прагнення полягало не просто у продажу суконь, а в тому, щоб перетворити жінок, забираючи їх із вулиці та даруючи їм новий, більш елегантний образ. [22, с. 39].

Французька дизайнерка створила абсолютно новий жіночий образ, який справив величезний вплив на суспільство. Її слава поширилася по всьому світу, а її ім'я стало символом нової епохи. Цей образ «нової жінки» бере свій початок у ранніх роках її життя, коли вона була сиротою, яка виросла у французькій провінції.

Вплив засновниці Дому Шанель на жіночу моду важко переоцінити, її ідеї актуальні й сьогодні. Протягом майже 70 років своєї роботи вона здійснила естетичну революцію, порівнянну з іншими глибокими змінами в мистецтві модернізму. Революція Шанель полягала в тому, що вона запропонувала сучасний, мінімалістичний жіночий силует, популяризувала андрогінний стиль і стверджувала, що одяг може змінити життя. Вона прагнула створити одяг, який би заохочував жінок до активного, спортивного та вільного життя, яке вона сама вела. Її дизайн відкинув старі уявлення про жінку як про статичний об'єкт мистецтва, вона прибратила складні шари тканини та незручну білизну. Шанель не любила "високобуржуазні" атрибути жіночої моди. Вона замінила складні оборки простими лініями та однотонними кольорами, додавши жіночому образу динамічності та надавши жінкам свободу рухів [22, с. 41].

Ще до Другої світової війни Коко Шанель розпочала роботу над створенням першого жіночого костюма, який став символом емансипації. У 1954 році, повернувшись у світ моди, Дім Шанель представив твідовий костюм,

що складався зі спідниці до коліна та двобортного жакета. Цей образ ідеально відповідав динамічному стилю життя сучасної жінки.

Хоча дизайнерку надихав чоловічий гардероб, її костюм не виглядав надто радикальним для повоєнного суспільства, що прагнуло зберегти нові можливості для жінок. Таким чином, міфічний образ «нової жінки» XIX століття став реальністю, а твідовий костюм Шанель — визнаною класикою ділової моди, до якої надалі зверталися політикині з усього світу.

Вплив Шанель на жіночу моду важко переоцінити. Її ідеї залишаються актуальними й сьогодні, а її ім'я стало синонімом елегантності, стилю та свободи. Її революція в моді не просто змінила одяг жінок, вона змінила їхнє життя, давши їм можливість рухатися, працювати та жити вільніше.

У 1960-х роках Ів Сен-Лоран зробив ще один революційний крок, створивши жіночий смокінг «Le Smoking», який закріпив право жінок на брючний костюм у діловому середовищі [2, с. 92]. У 1966 році Ів Сен-Лоран, відійшовши від пишних суконь у стилі Діора, які нагадували вікторіанську епоху, представив жіночий смокінг. Цей костюм, натхненний класичним чоловічим образом, став революційним кроком у жіночій моді. Він викликав хвилю критики, оскільки жінки запозичили елемент чоловічого гардеробу. Смокінг став не просто одягом, а політичною заявою, символом фемінізму. Видання "Бізнес Інсайдер" писало, що жінки в смокінгах демонструють неповагу до традицій і прагнення до рівноправ'я.

У своїй творчості Ів Сен Лоран не боявся переходити межі. Проте це аж ніяк не задля шоку чи провокації. Дизайнер експериментував для свободи вираження та індивідуальності. Бренд і зараз продовжує наголошувати на креативності, автономності, автентичності і свободі вираження. Saint Laurent залишається актуальним саме тому, що його цінності залишаються незмінними.

"Chanel freed women, and I empowered them" / "Шанель звільнила жінок, а я надав їм силу", - Ів Сен Лоран [24].

Ті, хто виступав проти цього, здавалося, казали: "Як посміли жінки взяти щось настільки елегантно чоловіче і зробити це своїм!" За даними Business

Insider, смокінг "складався з класичного обіднього піджака в чорній шерсті зерна де фудре або атласі та штанах з атласною бічною смужкою з скуповдженою білою сорочкою, чорною краваткою-метеликом і широким каммербундом атласу".

Майже все, чого не вистачало жіночому костюму, це верхній капелюх і монокль, і люди втратили свідомість через це. Business Insider зазначив, що носіння владного костюма було скоріше політичною заявою, ніж модною. «Отже, одягаючись у брючний костюм YSL, оголошуючи власника нешанобливим, сміливим і на розрізанні моди, водночас пропонуючи їх вирівнювання з феміністською політикою, що росте, — чи куріння ефективно вимагало: «Якщо чоловіки можуть носити це, чому я не можу?»».

Зі збільшенням числа жінок, що входять у робочу силу, і чоловіків, що вторгаються в клуб, їм потрібен був символ, який довів би, що вони так само серйозні і компетентні, як і чоловіки, які їдуть на ліфті з ними в офіс. І, мабуть, єдиний спосіб переконати в цьому зали засідань, де домінують чоловіки, полягав у тому, щоб скопіювати їхній зовнішній вигляд.

Ширу Таррант, професор та автор книги *Fashion Talks: Undressing The Power Of Style*, яка зазначає: «Носіння брючного костюма було очікуваним на той час, якщо ви розглядали його як частину ділового образу жінки, але при цьому жінок все одно критикували за спроби копіювати чоловічий стиль, оскільки цей одяг походив від чоловічих моделей» [26].

Проте, жінки все ще зберігали контроль над своїм виглядом. З іншого боку, були такі приклади, як Енні Холл: безтурботні жінки, які зламували гендерні стереотипи, носили чоловічий одяг без зайвих зусиль, в простому стилі.

Як зазначив *The New Yorker*, «Одяг Енні Холл стала вираженням впевненості». У той час, коли жінок не пускали в ресторани в брюках (наприклад, манхеттенський ресторан La Côte Basque відмовився впустити нью-йоркську світську левицю Нан Кемпнер через те, що вона курила), це було справжнім викликом — надіти брюки [26].

Кожне десятиліття XX століття розвивало свої унікальні варіанти класичного стилю. У 1910-х роках основним елементом став вишуканий і елегантний костюм «Тайер». У 1920-х роках мода відзначалася прямими, витягнутими сукнями, пальтами та костюмами, а також смокінгами, подібними до чоловічих, що виглядали екстравагантно, особливо у поєднанні з короткими спідницями та революційними стрижками. У 1930-х роках класика стала ще елегантнішою, в 1940-х роках — більш спортивною, а в 1950-х — жіночнішою.

Попри ці зміни в формах та пропорціях, всі ці стилі мали спільні риси, що дозволяли визнати їх частиною одного великого напрямку. Вони були високо оцінені за художню майстерність та якість виконання, і найкращі зразки класичного стилю виходили з будинків високої моди «Haute Couture», які дійсно відповідали своєму статусу. Серед відомих дизайнерів, що стояли на чолі цього руху, були Крістіан Діор, Ів Сен Лоран, Ніна Річчі, Жан Пату, Луї Феро, П'єр Бальмен, Юбер Живанші та Жанна Ланвен [2, с. 93].

Таким чином, еволюція жіночого ділового костюма у XX столітті стала не лише модною трансформацією, а й важливим соціокультурним явищем. Кожне десятиліття пропонувало свої варіації класичного стилю, які відображали зміни ролі жінки в суспільстві, її прагнення до рівноправності та самовираження. Залучення елементів чоловічого гардеробу, як-от смокінг Le Smoking від Іва Сен-Лорана, стало символом боротьби жінок за місце у традиційно чоловічих сферах впливу, включно з політикою та бізнесом. Попри критику, яку часто отримували жінки за запозичення чоловічих форм одягу, вони зберігали індивідуальність і демонстрували впевненість, що стало основою сучасного розуміння жіночої сили та незалежності. Найкращі зразки класичного стилю створювалися завдяки майстерності кутюр'є, які гармонійно поєднували естетику, функціональність і нові соціальні сенси, закладаючи фундамент для розвитку сучасного жіночого ділового стилю.

2.2. Трансформація жіночого ділового стилю в другій половині XX – початку XXI століття

Сучасний ринок моди є багатограним та охоплює всі категорії споживачів. Дизайн одягу виступає не лише естетичним, а й економічним чинником, що визначає споживчі тенденції. У моді простежується тісний зв'язок із суспільно-історичними процесами, а її розвиток значною мірою спирається на трансформацію стилістичних і функціональних характеристик минулих десятиліть.

Наукова проблема дослідження, проведеного Наталією Чупріною, Станіславом Прасолом, Аллою Барановою та Юлією Карпенко, полягає у визначенні структури естетичних вимог до сучасного жіночого ділового костюма. Автори аналізують закономірності змін у жіночому одязі під впливом соціально-економічних факторів, досліджують вплив чоловічого класичного костюма на жіночий гардероб, а також прогнозують перспективи розвитку ділового стилю [2, с. 88].

У статті наголошується, що початок XX століття став переломним моментом для жіночого костюма, оскільки жінки почали активно інтегруватися у професійне середовище, що спричинило появу практичного та лаконічного одягу. Поява нових соціальних груп, таких як жінки-службовці та студентки, сприяла адаптації елементів чоловічого костюма у жіночому вбранні. Символічне використання чоловічого стилю, наприклад, Жорж Санд ще у XIX столітті, слугувало проявом прагнення жінок до рівності з чоловіками.

Автори досліджують еволюцію жіночого ділового костюма, акцентуючи увагу на значенні таких дизайнерів, як Коко Шанель, яка сприяла популяризації строгих, але водночас елегантних жіночих костюмів, та Ів Сен-Лорана, що ввів штани у жіночий гардероб у 1960-х роках. У 1970-х роках індустрія pret-a-porter набуває широкого розвитку, а Джорджіо Армані робить значний внесок у формування елегантного, проте функціонального ділового костюма, розробивши лінію ділового одягу для чиновників і менеджерів вищого рангу

обох статей (дод. 9). В основному він пропонував їм чудово зшиті костюми без підкладки [22, с. 93].

У 1980-х роках утверджується концепція *power dressing* – стилю, що поєднує авторитетність і жіночність. Паралельно триває експериментування з новими матеріалами та силуетами, що виразно проявляється у роботах Аззедіна Алая. Водночас зберігається вплив традиційних будинків моди, таких як Chanel та Hermès, які орієнтуються на консервативні погляди. Також важливим аспектом цього періоду є те що перші модні тенденції того періоду демонстрували прагнення жінок до більшої влади та авторитету в робочому середовищі, що виражалося через носіння костюмів, подібних до чоловічих, з великими плечима та прямими брюками. Однак цей стиль часто маскував жіночу фігуру і відводив акцент від її статі, створюючи образ, в якому основним акцентом була не сексуальність, а професіоналізм (дод. 10). Цей підхід дозволяв жінкам проявити силу і авторитет, водночас стираючи традиційні гендерні ролі. Відповідно до досліджень, ці одягові елементи допомагали жінкам адаптуватися до чоловічого світу бізнесу, хоча й під маскою «чоловічого» вигляду.

Проте, не всі дизайнери підтримували цей тренд. Донна Каран, відома модистка, пропонувала інший підхід, який дозволяв жінкам зберегти свою жіночність, не втрачаючи при цьому професійного вигляду. Відмовившись від «чоловічих» коробчатих курток, вона створила більш м'які та жіночні варіанти костюмів, що підкреслювали елегантність і комфорт, дозволяючи жінкам почуватися впевнено в будь-якому середовищі. Каран зауважила, що в 1970-х роках, коли жінки були змушені носити одяг, що нагадував чоловічі костюми, вони не мали можливості виразити свою чуттєвість. Вона вважала, що такі стримані костюми обмежували жінок і не дозволяли їм почуватися комфортно.

Таким чином, у 1980-х роках жіночий одяг став місцем перехрестя між двома крайнощами: з одного боку, це були строгі костюми, які нагадували чоловічі, а з іншого — жіночні акценти у вигляді витончених аксесуарів, таких як шпильки. Це відображало прагнення жінок знайти баланс між

професіоналізмом і своєю жіночністю, одночасно розмиваючи старі гендерні стереотипи.

Костюм був основою образу Маргарет Тетчер, яка 1979 році стала першою прем'єркою Британії і першою жінкою у Європі, яка обійняла цю посаду. Будучи новаторкою не лише в політиці, а і в моді, Тетчер показала приклад, як має виглядати жінка при владі [24]. У 1980-х її *power suits* стали уніформою «залізної леді» — ідеальне поєднання сили й жіночності. У кімнаті, повній чоловіків у сірих смугастих костюмах, її костюми були навмисне привабливими: ідеально пошиті, найсміливіших відтінків, іноді з психоделічними принтами і масивними аксесуарами, — Тетчер важко було не помітити. Її любов до цих предметів гардероба вплинула не тільки на політиків, а й на всіх жінок, котрі працюють [26].

Маргарет Тетчер, незважаючи на свій статус і відповідальність, вважала комфорт головним аспектом одягу. Вона говорила, що одяг повинен бути зручним, приємним на дотик і відповідним ситуації, але не зухвалим (дод. 11)

Таким чином, жіночий діловий стиль розвивався під впливом змін у соціальному статусі жінок, модних революцій і діяльності видатних дизайнерів та лідерок. Сучасний діловий гардероб став синтезом комфорту, функціональності та елегантності, забезпечуючи жінкам можливість вільно виражати свою професійну ідентичність.

Мода в Україні завжди віддзеркалювала суспільно-економічні та політичні зміни. У 1940–1950-х роках, у період післявоєнної відбудови, одяг став більш практичним і стриманим. Дефіцит тканин і жорсткий контроль з боку держави спричинили одноманітність фасонів, особливо у жіночому діловому костюмі. Водночас партійна еліта та культурні діячі мали доступ до якісніших матеріалів і більш вишуканого стилю [12, с. 144]. Незважаючи на загальну культурну "відлигу", мода залишалася консервативною та підпорядковувалася ідеологічним настановам. Одяг мав бути простим, скромним і функціональним, а масове виробництво орієнтувалося на дешеві матеріали та стандартні фасони.

Офіційні Будинки моделей розробляли "помірковано модний" одяг, призначений здебільшого для показових заходів, тоді як пересічним громадянам доводилося самотійно знаходити способи вираження індивідуальності через ательє, індивідуальне пошиття та курси крою та шиття. Поняття моди в Радянському Союзі більше зводилося до дотримання соціалістичних норм, ніж до особистого стилю [10, с. 286].

Проте поступово змінювалася свідомість людей: зростала самооцінка, формувалося розуміння "морального старіння" одягу, а молодь почала прагнути до більш сучасних і виразних образів, надихаючись закордонними тенденціями.

У Радянському Союзі мода формувалася за принципами простоти, універсальності та відсутності надмірних декоративних елементів, яскравих кольорів і деталей [19, с. 68]. Соціалістична планова економіка не дозволяла швидко змінювати стандарти виробництва, що ускладнювало слідування модним тенденціям. Однак повністю ігнорувати західноєвропейські стилі було неможливо, тож їх адаптували до потреб радянських споживачів, враховуючи реалії життя та господарювання.

Підприємства надавали перевагу класичному одягу, оскільки він залишався актуальним упродовж тривалого часу, підходив для різних категорій населення та відповідав вимогам масового виробництва. Попри політико-ідеологічні обмеження, вплив західної моди в Україні ставав дедалі відчутнішим, охоплюючи ширші верстви населення. У 1970-х роках ці тенденції розвивалися, хоча водночас посилювався й контроль з боку держави.

В Україні активно розвивалося промислове моделювання костюма, продукція якого суттєво відрізнялася від експериментальних і виставкових зразків, на створення яких робили акцент модельні організації. Дефіцит модного одягу в магазинах та заборони на певні види молодіжного вбрання лише підігрівали інтерес до моди. Це сприяло захопленню престижними та навіть надмірно помітними речами, часто без урахування їхньої відповідності споживачеві. У багатьох випадках саме статусність одягу ставала визначальним фактором, змінюючи та коригуючи модні тенденції в Радянському Союзі.

Зростаючі вимоги до костюма призвели до створення у 1969 році комісії з питань моди та культури одягу при Мінлегпромі СРСР. Вона займалася централізованим управлінням і розвитком асортименту одягу, тканин, взуття та інших виробів.

Мода в Україні 1960-х років формувалася під впливом особливих умов радянського суспільства. Попри ідеологічні обмеження та заборони, вона все ж проникала до споживачів різними шляхами: через масове виробництво фабрик, пошиття в ательє, самостійне створення за зарубіжними зразками, а також завдяки імпортному одягу з країн соціалістичного блоку. Усе це поступово робило моду та процес створення одягу важливим елементом повсякденного життя, хоч і з певним запізненням наближуючи українських споживачів до світових модних тенденцій.

Розвиток костюма в Європі та Україні відбувався під впливом соціальних, економічних та культурних змін, проте мав свої особливості.

У Європі мода формувалася під впливом динамічних процесів, зокрема розвитку міст, торгівлі, появи нових технологій і змін у суспільстві. XIX століття знаменувалося появою чітких силуетів і поділом між жіночим і чоловічим вбранням. XX століття стало періодом революційних змін, коли на моду вплинули війни, економічні кризи, боротьба за рівноправність і розвиток індустрії моди. Від кутюр поступово перейшли до масового виробництва, а згодом виникла концепція швидкої моди.

В Україні костюм розвивався під впливом традиційного народного одягу, що відзначався символізмом, орнаментальністю та регіональними особливостями. У XIX столітті міське вбрання наближалося до європейських стандартів, хоча селянський одяг зберігав свою автентичність. Радянський період вніс корективи, обмежуючи індивідуальність через стандартизацію, уніфікацію та контроль над модою. Проте з 1960-х років українці все більше цікавилися західними трендами, попри ідеологічні бар'єри.

Сьогодні мода в Україні динамічно розвивається, поєднуючи етнічні мотиви, європейські стандарти та сучасні інновації. Українські дизайнери

активно інтегруються у світову модну спільноту, демонструючи самобутність і творчий потенціал

2.3. Інтеграція етнічних мотивів у сучасний діловий стиль

Традиційний український костюм формувався протягом століть і постійно змінювався в залежності від географічної належності. Крої одягу визначалися шириною полотна, оскільки значного розвитку в Україні набуло домашнє ткацтво. Тканини, виготовлені вручну, стали основним матеріалом для одягу селян на значній частині території країни. Льон і коноплі використовувалися для прядіння і виготовлення тканин ще в XI-XIII століттях. Терміни «полотно», «сукно», «вовна», «тканина» є давніми загальнослов'янськими словами. Простота крою українського народного костюма сприяла розвитку художнього ткацтва з візерунками, а також вишивці та різноманітним оздобленням. Орнаменти на одязі відображають етнічну історію та регіональні особливості певних костюмів [9, с. 6]

Мистецтвознавиця Т. Кротова, досліджуючи етномотиви у класичних формах костюму, наголошує на «незгасаючій актуальності питань етнодизайну, якій обумовлюється необхідністю збереження національної ідентичності і шанування традицій, а також необхідністю поглиблення вивчення національних культур – нашої країни і світу, зокрема у контексті сучасного моделювання одягу»

Кожен елемент орнаменту виконував свою символічну функцію, а художнє оформлення одягу залежало від його призначення, віку та соціального становища власника. Окремими відмітними рисами українського костюма були тканина, її колір, місце розташування орнаментів, тип і колір орнаментів, а також такі елементи як пояс, головний убір, взуття і знімні прикраси. З часом змінилися ознаки одягу, з'явилося більше його варіантів, нові види оздоблення і нові поняття в області «моди та одягу». Ці зміни відбувалися під впливом культурних контактів, технічного прогресу в ткацтві, культурних традицій і розширення сировинної бази.

Велика різноманітність тканин і видів одягу в XIX столітті була результатом бурхливого розвитку техніки виробництва текстилю, удосконалення крою та процесів виготовлення одягу.

Процес створення одягу зазвичай відбувається за певним алгоритмом з невеликими варіаціями, що залежать від специфіки виробництва та завдань. Найбільш творчим етапом є проектування, яке включає чітко визначену послідовність дій: ознайомлення із завданням, вивчення моделей-аналогів, пошук джерела натхнення, створення художнього образу, композиційне побудова колекції та розробка технічних аспектів виконання.

Ці етапи можуть варіюватися в залежності від різних факторів, але основою для творчості завжди є вибір джерела натхнення. Одним із найпоширеніших напрямків є стилізація етнічних мотивів, де джерелом натхнення стають народні костюми, традиційні орнаменти та елементи культур різних народів світу. Митець може взяти за основу національні костюми, їх кольорову палітру, декоративні деталі, які стають основою для нових, унікальних форм.

Стилізація етнічних мотивів дозволяє зберігати зв'язок з першоджерелом, але адаптувати його до сучасних вимог та контексту. В цьому процесі важливо не просто копіювати традиційні форми, а використовувати характерні елементи (наприклад, геометричні орнаменти, тканини, декоративні елементи), інтерпретуючи їх у новому вигляді, зберігаючи їх основний образний зміст [16, с. 272]. Стилізація етнічних мотивів включає в себе трансформацію форм, що дозволяє створювати нові та виразні образи, що поєднують сучасні тенденції з традиційними мотивами.

Митець працює з елементами, такими як форма, фактура, колір і декор, орієнтуючись на специфіку етнічних стилів [7, с. 133]. Це вимагає не тільки знань культури, але й чуття вишуканості та здатності передати національний колорит через сучасний погляд.

Велике значення в сучасному одязі мають український національний костюм та його елементи: форма, крій, орнаменти, декор і аксесуари. Модельєр, використовуючи культурні традиції, прагне досягти художньої виразності, ідейної чіткості та стильової єдності, не переходячи межі етнографічного узагальнення. Це надає одягу мистецьку цінність.

Переосмислюючи народний костюм як джерело натхнення, дизайнер вивчає особливості його складових, таких як форми, колір, матеріали, орнаментальні рішення, декор, а також техніку виготовлення і способи носіння елементів.

Хоча творчий процес не має чіткого алгоритму, використання стилізації та трансформації народних мотивів є основною частиною роботи з джерелом натхнення. Методи стилізації та трансформації українських мотивів при створенні сучасного одягу можна виокремити таким чином:

1. Традиційним методом є робота з формами, де різні елементи українського народного костюма стилізуються та трансформуються у сучасному контексті.
2. Другим методом є стилізація народної вишивки, коли орнаментальні елементи української вишивки адаптуються до сучасних фасонів одягу.
3. Третій метод полягає в створенні художнього образу, який включає уявлення про українські культурні інтерпретації, автентичні джерела та елементи української природи.

У своїй роботі з українськими фольклорними мотивами звертаються відомі сучасні дизайнери, такі як Оксана Караванська, Роксолана Богуцька, Лілія Пустовіт, Ірина Каравай, Олеся Теліженко, Віта Кін та інші.

Мода сучасного світу є не лише відображенням трендів, а й важливим соціокультурним явищем, що впливає на формування суспільних цінностей та стилю життя. Особливо це стосується жіночого ділового стилю, який пройшов довгий шлях від боротьби за рівність до витонченої елегантності. Однією з ключових постатей, яка формує сучасне бачення жіночого стилю в Україні, є Оксана Караванська. Її творчість не лише поєднує національну автентичність із глобальними модними тенденціями, а й сприяє переосмисленню ролі жінки в суспільстві. Образи, які створює дизайнерка, допомагають українським жінкам виглядати впевнено, стильно та гармонійно поєднувати традиції з сучасністю. Саме тому тема впливу Оксани Караванської на еволюцію жіночого ділового стилю є актуальною та важливою для дослідження.

Її колекції доводять, що традиційні елементи можуть органічно вписуватися у сучасну моду, створюючи елегантний і водночас стильний образ. Особливу увагу дизайнерка приділяє діловому стилю, формуючи нове бачення образу бізнес-леді – впевненої, стильної та відкритої до експериментів [27]. Караванська руйнує стереотип про строгий і стриманий офісний одяг, додаючи йому яскравості, виразності та динамічності. Її стиль гармонійно поєднує класичну жіночність із сучасними дизайнерськими рішеннями, що робить образи не лише вишуканими, а й комфортними (дод.12) Використовуючи асиметричний крій, цікаві фактури та незвичайні деталі, вона підкреслює індивідуальність кожної жінки. Вплив Караванської на моду в Україні також проявляється у зміні ставлення до стилю загалом: тепер це не просто вибір одягу, а спосіб самовираження, можливість об'єднати національну спадщину з актуальними світовими трендами. Її творчість допомогла багатьом жінкам переосмислити своє ставлення до моди та віднайти власний унікальний стиль.

Сучасна ринкова ситуація в Україні сприяє появі невеликих мобільних підприємств легкої промисловості з повним виробничим циклом, орієнтованих на соціальні потреби. Перехід від масового виробництва одягу до серійного випуску та індивідуальних замовлень зумовлює зростання попиту на авторський ексклюзивний одяг. Використання української етнічної тематики та елементів народного костюма в сучасному дизайні є одним із способів вираження національної культури.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЖІНОЧОГО ДІЛОВОГО СТИЛЮ

3.1. Характеристика ділового костюма

Класичний стиль бере свій початок в Англії XVIII століття. Саме стриманий і строгий чоловічий костюм, характерний для британської моди, став основою формування класичного стилю як у чоловічому, так і в жіночому гардеробі. З часом він зазнав змін і доповнень, адаптуючись до нових тенденцій. Як зазначає Б. Ретцель, «базова форма костюма, що нині копіюється і варіюється у всьому світі, була створена у Великобританії на початку XX століття» [8, с. 173].

Дослідження історичних етапів розвитку класичного костюма знайшли відображення в працях мистецтвознавців та істориків моди, серед яких Р. Захаржевський, М. Мерцалова, І. Блохіна, Е. Плаксина, К. Стамеров. Т. Кротова підкреслює зв'язок формотворчих аспектів із військовою уніформою, розглядаючи особливості костюма денді XIX століття та подальші тенденції до спрощення його силуету.

Т. Кротова аналізує, як англійський костюм вплинув на творчість Коко Шанель, що призвело до формування особливого варіанту – «англійського стилю Шанель» [8, с. 174].

Костюм є вираженням образу та ідеї. Він відображає рівень художнього смаку власника, його психологічні особливості, фінансові можливості та навіть емоційний стан у певні моменти. До костюма можна віднести гарнітур, комплект або ансамбль. Гарнітур зазвичай складається з кількох елементів одного стилю, виконаних з однакового матеріалу. Він включає в себе все, що людина носить одночасно: одяг, взуття, аксесуари (головний убір, пояс тощо), а також зачіску, макіяж і прикраси [9, с. 135].

Лише коли всі ці елементи гармонійно поєднуються відповідно до законів композиції, можна говорити про костюм як про завершений художній ансамбль.

Термін «костюм» інколи використовується як синонім одягу, проте він має ширше, культурне значення. В історичному контексті костюм відображає

еволюцію моди, зміни стилів, форм, способів носіння та поведінкових норм. Крім того, він є показником психологічних, соціальних, вікових та історичних особливостей суспільства.

У вузькому сенсі костюм — це сучасний варіант ділового одягу. Починаючи з XIX століття, костюм став комплектом, що включає штани для чоловіків і спідницю для жінок. У 1899 році з'явилися костюми-тальєр, що склалися зі спідниці та жакета, і стали основою жіночого гардеробу. Існує костюм-двійка, що складається з піджака або жакета зі штанами чи спідницею, та костюм-трійка, який доповнюється жилетом. Костюм-трійка увійшов у чоловічу моду в 1865 році, коли піджак і штани почали виготовляти з одного матеріалу.

Так званий «діловий стиль» відрізняється від повсякденного і має свої особливі риси та характеристики. Такий одяг має бути елегантним, практичним і підкреслювати соціальний статус його власниці. Класичний діловий жіночий костюм відзначається чітким кроєм, скромною обробкою та благородними кольорами. Однак останнім часом палітра кольорів для ділового одягу стала значно різноманітнішою: класичний чорний залишається популярним, а також додаються відтінки сірого, синього, коричневого, зеленого та хакі, і це лише деякі з кольорів, що підходять для ділового жіночого костюма.

Термін «жіночий діловий костюм» був введений Габріель Шанель, яка, змінюючи модні у той час багатошарові спідниці та безліч рюш, дала жінкам свободу рухатися і працювати. Вона взяла за основу класичний англійський костюм з вузькими лацканами, жорсткими плечима і прямою спідницею, що закінчується нижче коліна, створюючи універсальний образ для бізнес-леді.

Класичний стиль є одним із найдавніших стилів в сучасному одязі. Спочатку його називали «англійським стилем», оскільки він виник в Англії в XVII столітті і згодом поширився по Європі. Від латинського слова «класичний» цей стиль означає «першокласний, зразковий, найкращий». Спочатку класичний одяг носили лише чоловіки, але з часом і жінки почали обирати цей стиль. Класика — це стиль, перевірений часом, який завжди

актуальний і підходить для будь-якої ситуації. Він не має чітких вікових обмежень, адже пасує людям різного віку, з різними варіантами фасонів для кожної вікової категорії, відзначається строгою елегантністю, простотою, практичністю, функціональністю, комфорту і зразковістю. Речі класичного стилю не привертають увагу через яскравість, але вражають високою якістю. Такий одяг передбачає відчуття міри в усьому: від форми та об'єму до кольору, обробки та манер поведінки. З класичного стилю виник «діловий» стиль одягу, що підкреслює функціональність та зручність, створюючи діловий імідж [2, с. 90].

Основними характеристиками класичного стилю є:

- силует: прилягаючий, напівприлягаючий або прямий;
- форма: прямокутна;
- крій рукава: вшивний, реглан або цілнокроєний з листочками;
- деталі: коміри піджачного типу;
- кишені: рамкові з листочками або з клапаном;
- обробка: строгі гудзики невеликого розміру, ретельно підібрані під колір костюма; краї виробу обробляються строчкою в колір або без неї, за допомогою ручних невидимих стібків. Шия, кисті рук і ноги нижче колін залишаються відкритими. Класична довжина виробів – трохи нижче або трохи вище колін, а також максі. Головною метою класичного стилю є збереження та підкреслення пропорцій людського тіла [2, с. 156].

Імідж бізнес-леді має асоціюватися з компетентністю та надійністю. Багато стилістів підтримують думку модельєра Дж. Армани, який вважає, що елегантність – це «уміння позбуватися зайвого» [1]. Основні риси ділового іміджу включають зібраність, пунктуальність, стриманість, консерватизм, стабільність, благополуччя, достаток, оперативність і охайність.

У гардеробі ділової жінки можна виділити кілька типів ділового іміджу, серед яких найбільш виразні – діловий, класичний і «Шанель».

Порівняльний аналіз основних стилів у художньому проектуванні костюма (класичного, етнічного, фантазійного та спортивного) дозволяє

зробити висновок, що класичний стиль є основою для розвитку інших. Протягом XX століття на основі класичного стилю сформувалася культура жіночого одягу для ділових цілей і ділового іміджу, яка стала фундаментом для створення різноманітних жіночих образів на сучасному модному ринку. Це, в свою чергу, сприяло формуванню актуальних проектів, у яких відображаються сучасні модні тенденції.

Сучасний жіночий діловий костюм є результатом тривалого історичного розвитку, що розпочався ще з класичного англійського стилю XVIII століття та зазнав численних трансформацій протягом наступних століть. Здобувши риси універсальності, стриманості та елегантності, він став візуальним символом професійності, впевненості й соціального статусу. У XX столітті ключову роль у формуванні ділового стилю відіграли новаторські ідеї Коко Шанель, яка адаптувала чоловічий костюм під потреби жінок, відкривши нові горизонти жіночого самовираження в професійному середовищі.

Класичний діловий костюм і досі є основою жіночого ділового іміджу, трансформуючись згідно з вимогами часу, зберігаючи при цьому головні принципи – гармонію форм, функціональність, стриманість декору та високу якість. Сучасні модні тенденції впливають на колористику, фасони та матеріали, однак незмінною залишається мета – створення цілісного, виваженого образу, який поєднує індивідуальність та професійну презентабельність. Такий костюм не лише виконує естетичну функцію, а й є засобом невербальної комунікації, що вказує на внутрішню силу, цілеспрямованість і компетентність жінки.

Дослідження еволюції класичного жіночого ділового костюма засвідчує складний і багатовимірний процес формування цього феномену як соціально-культурного явища. Класичний стиль, що бере свій початок в Англії XVIII століття, з самого початку втілював ідеї стриманості, функціональності та елегантності, поступово трансформуючись під впливом історичних, економічних, політичних і соціальних змін. Його основою став чоловічий костюм — символ влади, стабільності та професійної компетентності, який згодом був адаптований під жіночі потреби.

Входження жінок у професійну сферу, боротьба за рівноправність, зміна суспільних ролей і розширення меж жіночого самовираження значно вплинули на розвиток жіночого ділового костюма. Видатні дизайнери, зокрема Коко Шанель, зробили революційні кроки у трансформації класичного костюма, створивши універсальний образ жінки, здатної гармонійно поєднувати елегантність, зручність та ділову респектабельність. Її підхід до запозичення елементів чоловічого гардеробу відкрив жінкам нові можливості виявлення власної індивідуальності та професійної ідентичності.

Особливої уваги заслуговує і феномен "силового костюма" кінця ХХ століття, символу жіночої емансипації, що уособлював прагнення до рівності у професійному світі, який тривалий час залишався під домінуванням чоловіків. Сміливість жінок одягати піджаки з акцентованими плечима, прямі брюки, строгі сорочки й темні кольори в офісному середовищі стала не лише модною декларацією, але й соціальною заявою про власні права, професіоналізм та готовність до відповідальності.

Сьогодні класичний діловий костюм трансформувався у більш гнучку систему стилістичних варіацій. Хоча зберігаються основні риси — стриманість форм, якість матеріалів, функціональність та баланс декору — сучасна мода дозволяє ширший спектр кольорів, фасонів і текстур. Це демонструє поступове відходження від жорстких стандартів і більшу увагу до індивідуальності кожної жінки, її стилю, характеру та професійної сфери.

Отже, класичний жіночий діловий костюм є результатом тривалого історичного розвитку, в основі якого лежать як мистецтво костюмотворення, так і глибокі соціокультурні процеси. Він і надалі залишається одним з головних інструментів формування позитивного ділового іміджу, демонструючи компетентність, врівноваженість, стиль і впевненість жінки у сучасному світі.

3.2. Творчий пошук у визначенні сучасних тенденцій ділового стилю: роль аксесуарів та деталей в образі

Сучасне українське костюмознавство дедалі частіше звертається до національних джерел як невичерпного джерела форм, орнаментів, символіки та концептуального осмислення образу. У межах глобалізованого світу, де домінує масова мода, особливо актуальним постає творчий пошук автентичних рішень, які поєднують сучасні тенденції та традиційні мотиви. Саме в цьому контексті виникає потреба створення моделей одягу, що відповідають вимогам сучасного ділового стилю, але при цьому зберігають етнокультурну глибину.

Дипломна робота спрямована на реалізацію концепції поєднання конструктивної доцільності, стилістичної витонченості та символічного наповнення. У межах проекту розроблено два жіночих комплекти, які виконано з урахуванням базових принципів сучасної моди, адаптованої до потреб жінки в діловому середовищі. Ключовим напрямом творчого пошуку стала ідея включення візуальних та образних кодів національної культури – зокрема символіки пшениці як знаку родючості, достатку, зв'язку з рідною землею.

У процесі створення моделей використано різні технології обробки тканини, декоративне оздоблення, конструктивні засоби формоутворення. Особлива увага приділялася гармонійному поєднанню силуету, кольору, фактури та орнаменту, що в сукупності формують завершений художній образ. Робота засвідчує актуальність використання українського культурного коду, що сприяє збереженню традицій та їх осмисленню в нових стилістичних формах.

Робота представляє собою авторське створення двох жіночих комплектів одягу, виконаних у рамках ділового стилю з включенням етнічних мотивів. Обидві моделі мають 44-й розмір та четверту групу росту, що дозволяє забезпечити відповідність стандартним параметрам жіночої фігури середньостатистичного типу.

Основним матеріалом, використаним у пошитті обох костюмів, є костюмна тканина, що забезпечує достатню щільність, комфортність у носінні, зносостійкість, а також чіткість силуетної форми. У роботі використано гармонійне поєднання трьох кольорів – сірого, молочного та бордо, яке створює

виразний візуальний акцент, підтримуючи ідею стриманої елегантності з етностилістичними акцентами.

Процес виготовлення моделей передбачав декілька ключових етапів: художнє та конструктивне моделювання, підбір матеріалів, виконання розкрою окремих деталей, зшивання конструктивних елементів, а також обробку виробів декоративними засобами. Окрему увагу приділено оздобленню – декоративний шов по краю конструктивних ліній виконує не лише естетичну, а й композиційну функцію, акцентуючи на геометричних формах. Крім того, вироби оздоблені елементами художньої вишивки, що підкреслює їх етнічну стилізацію та індивідуальність.

Перший комплект складається з трьох елементів: пелерини, брюк та поясу.

Брюки мають прямий крій із розширенням донизу, що забезпечує легкість у русі й надає образу елегантності. Незвичайною деталлю є декоративні шнурки у молочнійсгамі, розташовані по низу штанин, які надають моделі етнічного відтінку та слугують символічним елементом національної ідентичності. Верхня частина штанів виконана з еластичною вставкою (резинкою), що сприяє комфорту у носінні.

Пелерина молочного кольору сконструйована по косій лінії, що дає змогу досягти м'якого спадання фалд та ефектної динаміки у русі. Застібка представлена однією повітряною петлею та гудзиком, що відповідає стилістиці мінімалізму. Горловина оздоблена обшивками, які надають виробу завершеного вигляду та акуратності в обробці країв.

Пояс, виготовлений із основних тканин брюк та пелерини, слугує не лише функціональною деталлю, а й важливим композиційним елементом. Його оздоблення декоративним швом поєднує в єдину стилістичну концепцію всі елементи комплекту. Центральним акцентом оздоблення є художня вишивка із зображенням пшеничного колосся золотого кольору, що символізує родючість, достаток та зв'язок із традиційною культурою України.

Зображення пшениці, розміщене на сучасному жіночому одязі, зокрема на брюках, несе в собі багатовимірне культурне і символічне навантаження. У традиційній українській культурі пшеничний колос є уособленням життя, родючості, добробуту та глибокого зв'язку людини з землею. Його використання в оздобленні одягу є не лише даниною естетичній привабливості, але й виразом ідеї спадкоємності традицій у контексті сучасного дизайну.

Розміщення орнаменту пшениці саме на брюках має особливе значення. По-перше, це символічне перенесення образу плодючої землі на частину одягу, що безпосередньо асоціюється з опорою, силою та стабільністю. Брюки — елемент одягу, який уособлює впевненість, динамічність і незалежність, особливо в контексті сучасного жіночого костюма. Вишивка пшениці на них акцентує зв'язок між жіночою активністю у соціальному просторі та глибинними культурними кодами національної ідентичності.

Художньо-декоративне рішення, що передбачає розміщення пшеничного колоса на брюках, також сприяє посиленню образу через поєднання пластичної геометрії крою з ритмікою природного орнаменту. Вишивка, виконана у золотому або світлому відтінку, створює гармонійний контраст із кольором тканини, вносячи до загальної композиції елемент візуального акценту. Такий прийом підкреслює індивідуальність моделі, водночас зберігаючи відчуття єдності з народною культурною традицією.

Таким чином, вишитий образ пшениці на брюках — це не лише декоративна прикраса, а й візуалізація ідей добробуту, життєвої сили, поваги до праці та жіночої гідності. Це вияв національного стилю, інтерпретованого у сучасному ключі.

Поєднання сірого та білого (молочного) кольорів у дизайні жіночого костюма несе в собі глибоке семантичне й емоційне наповнення. Ці кольори належать до класичної гами, яка асоціюється з чистотою, стриманістю та інтелектуальною вишуканістю. У традиційній культурі білий або молочний колір символізував чистоту, світло, оновлення, духовність, а також урочистість.

Він часто асоціюється з сакральними значеннями, весільними, обрядовими та святковими мотивами.

Сірий, у свою чергу, виступає кольором балансу, розважливості, стабільності й зрілості. Він пом'якшує яскравість і створює візуальну глибину, формуючи спокійне тло, на якому акценти (вишивка, шви, кольорові деталі) проявляються особливо виразно. Поєднання сірого з молочним створює гармонійну композицію, що поєднує емоційний спокій та естетичну чистоту, надаючи образу жіночності, врівноваженості та стилістичної єдності.

Особливу роль у формуванні індивідуальності костюма відіграють зав'язки на штанах, які виконують не лише практичну, а й декоративну функцію. Їх розміщення в нижній частині брюк підсилює вертикальну динаміку образу, візуально подовжує силует, а також додає йому рухливості та виразності. У дизайні розглянутого костюма ці зав'язки виконані в молочній гамі, що привносить в ансамбль яскравий символічний акцент — алюзію на національну символіку, єдність із рідною культурою та вияв громадянської позиції.

Такі деталі, як зав'язки, мають подвійне навантаження — вони підтримують практичну функціональність одягу (наприклад, регуляцію об'єму або фіксацію) й одночасно стають художнім елементом, що поглиблює концепцію стилістичного рішення. Їх наявність створює ефект динамічності, поєднуючи традиційні мотиви з сучасною формою подачі.

Таким чином, поєднання кольорів і декоративних елементів — це не лише естетична вибудова образу, але й вияв художньої мови, яка передає глибші сенси: збереження культурної пам'яті, інтерпретацію традиції та підкреслення індивідуальності в сучасному діловому стилі.

Другий комплект включає дві частини: видовжену спідницю та асиметричний жилет.

Спідниця 44 розміру третьої ростової групи виконана у стриманій елегантній стилістиці. Її конструкція передбачає поступове звуження донизу, що візуально подовжує силует і надає образу витонченості. Застібка складається із

семи петель та відповідних гудзиків, розташованих у верхній частині переднього полотнища. Пояс завширшки 4 см формує чіткий перехід до талії та забезпечує надійне прилягання. Як декоративний акцент використано вишивку пшениці срібного кольору, яка є стилістичним перегуком із попереднім костюмом, але виконана у більш холодній колористиці, що підкреслює контрастний настрій образу.

Жилет відрізняється конструктивною складністю та асиметрією. Його права частина вкорочена до лінії талії, тоді як ліва подовжена і завершується гострими кутами, що формують виразний силует і візуальну динаміку. Особливої уваги заслуговує спинка жилету – на ній розташовані вертикальні овальні рельєфи, що поєднуються з оздобленням декоративним швом і вишивкою, створюючи виразний текстильний рельєф. Краї борта, пройми та горловини оброблені обтачками, які доповнені декоративною строчкою, що не лише виконує естетичну функцію, а й підсилює формальну логіку всього ансамблю.

Особливу увагу в конструкції та декоративному вирішенні другого комплекту заслуговує колористичний вибір і символічне наповнення декоративних елементів. Насичений бордовий колір, що присутній у деталях костюма, зокрема в оздобленні та вишивці, має глибоку культурну та психологічну семантику. У традиційній українській символіці червоний колір (у відтінках від яскраво-червоного до бордового) асоціюється з енергією життя, силою, любов'ю, а також береговими функціями. Це колір крові як джерела родової пам'яті, зв'язку поколінь і життєвої енергії. У жіночому вбранні він часто виконував роль активного акценту, здатного підкреслити статус, вроду та внутрішню силу.

Декоративна вишивка у формі ромбів, розміщена на спинці жилета, несе в собі також глибоке семантичне значення. Ромб у народному орнаменті традиційно пов'язується із символом родючості, захисту й космічного порядку. Це одна з найдавніших геометричних форм, що виступає алегорією засіяного поля, жіночого начала, землі-матері. Вертикальна композиція ромбів на спинці

підсилює символіку зростання, розвитку, життєвої сили, а також структурує візуальну площину виробу, створюючи відчуття впорядкованості й внутрішньої гармонії.

Таким чином, бордові акценти та орнаментальні ромби не є випадковими декоративними елементами — вони органічно вплетені в загальну стилістику костюма, виконуючи водночас естетичну, смислову та культурну функції. Їх використання дозволяє актуалізувати традиційні образи у новітньому форматі, зберігаючи глибинний зв'язок із національними кодами в сучасному дизайнерському баченні.

Обидва костюми є прикладом вдалої синтезації ділового стилю з елементами етнічної стилізації, що виражається через колір, форму, оздоблення та використання традиційної символіки. Комплекти не лише відповідають вимогам сучасної моди, а й зберігають зв'язок із національною культурою, демонструючи творчий підхід до формування актуального жіночого образу в межах ділового контексту.

Представлені жіночі комплекти є вдалим прикладом поєднання сучасного ділового стилю з елементами української етнокультурної спадщини. Завдяки ретельно продуманій конструкції, використанню якісних костюмних тканин та декоративного оздоблення — зокрема вишивки, декоративного шва, кольорових акцентів і символічних форм — вдалося досягти гармонійного поєднання функціональності та естетики.

Використання асиметричних рішень, геометризація форм та акцентування ліній декоративними швами формують сучасне, виразне стилістичне вирішення, що відповідає тенденціям актуальної моди.

Таким чином, створені моделі демонструють не лише високий рівень володіння технологією шиття, моделювання та оздоблення, але й виявлену здатність до творчого мислення, інтерпретації традиції в межах актуального дизайнерського мислення. Це підтверджує важливість звернення до культурного коду в сучасній моді як джерела натхнення, ідентичності та професійної самореалізації.

ВИСНОВКИ

У результаті виконаної курсової роботи було здійснено системний розгляд жіночого ділового стилю в контексті його історичного розвитку, трансформаційних процесів і сучасних тенденцій із акцентом на інтеграцію етнокультурних мотивів. Теоретичний аналіз джерел, а також практична частина, присвячена розробці моделей костюмів, дозволили узагальнити основні закономірності формування стилю, його стилістичні коди та культурно-сміслові наповнення.

На основі дослідження встановлено, що жіночий діловий одяг еволюціонував від функціонального захисного елементу до естетично наповненого візуального послання, яке відображає соціальні зрушення, гендерні виклики та культурні особливості різних історичних етапів. Особливу увагу було приділено дослідженню впливу процесу емансипації, постатей-символів та ролі модних будинків, які трансформували уявлення про жінку в професійному середовищі.

Окремий аналітичний вектор дослідження був зосереджений на вивченні інтеграції етнічних елементів у сучасний діловий стиль. Доведено, що використання орнаментів, символіки, традиційних форм та декоративних технік (вишивки, обробки, бісерних елементів) сприяє не лише естетичному збагаченню костюма, але й актуалізації національної ідентичності в умовах глобалізованого модного середовища.

Практичний етап роботи включав розробку двох моделей жіночих костюмів, що поєднують риси класичного ділового стилю з елементами української етнічної традиції. У створених образах було враховано композиційні принципи, кольорову гармонію, символічне навантаження декоративних деталей, що дозволило досягти стилістичної цілісності й концептуальної глибини. Вироби репрезентують не лише фаховий рівень виконавця, а й демонструють здатність до творчого мислення, актуального переосмислення

традиції та адаптації її до потреб сучасного жіночого образу в професійному контексті.

Важливим аспектом дослідження стала можливість простежити еволюцію жіночого ділового костюма в українському контексті. З радянського періоду, коли одяг для жінок у професійному середовищі був уніфікованим, сірим і позбавленим індивідуальності, українська мода поступово трансформувалась під впливом соціокультурних змін, глобальних тенденцій та пошуку власної стилістичної мови. Сучасні дизайнери дедалі активніше звертаються до національного стилю, вплітаючи у діловий одяг символіку, кольори, силуети та орнаменти, характерні для регіонального текстилю й вишивки. Це дозволяє не лише зберігати етнічну ідентичність, а й надавати професійному образу глибшого культурного змісту. В умовах сьогодення діловий костюм в Україні перестає бути лише функціональним одягом — він перетворюється на інструмент самовираження, символ приналежності до культури та прояв естетичної позиції сучасної жінки.

Отже, результати дослідження підтверджують актуальність теми як з культурологічної, так і з практичної точки зору. Вони можуть бути використані у професійній підготовці фахівців у галузі моди, мистецькій освіті, музейній та виставковій справі, а також як основа для подальших пошуків у сфері поєднання національних традицій із сучасним функціональним одягом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кротова Т.Ф. Вплив руху емансипації на образ "нової жінки" другої половини XIX ст. "rational dress" / Т.Ф. Кротова // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Мистецтвознавство. - 2012. - Т. 15, № 2. - С. 7-17.
2. Чупріна Н., Прасол С., Баранова А., Карпенко Ю. Класичний стиль як основа художнього проектування сучасного ділового одягу. ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. № 45. 2021. С. 88-98.
3. Безугла Р. І. Український народний костюм як синтез традиції і сучасності (на прикладі вбрання перших леді України). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2022. № 3. С. 95–100.
4. Кротова Т. Ф. Модифікація структури жіночого костюма у контексті практицизму англійської моди кінця XIX ст. / Т. Ф. Кротова // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. - 2013. - № 2. - С. 133-138.
5. Кротова Т. Ф. Класичний костюм в європейській моді XIX – початку XXI століття: еволюція форм і художньо-стильові особливості : дис. ... д-ра мистецтвознавства : спец. 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво / Львівська національна академія мистецтв. Львів, 2015. 455 с.
6. Кротова Т. Ф. Трансформація форм англійського костюма в творчості Г. Шанель / Т. Ф. Кротова // Вісник Міжнародного слов'янського університету. Сер. : Мистецтвознавство. - 2013. - Т. 16, № 1. - С. 71-81.
7. Сиваш І. О. Мотиви етнодизайну в сучасній візуальній культурі. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. 2024. № 2. С. 131–138.
8. Наку А. Класичний стиль у проектуванні європейського костюма : традиції та сучасні інтерпретації. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2019. Вип. 32. С. 173–179.

9. Колосніченко М.В., Пашкевич К.Л. Мода і одяг. Основи проектування та виготовлення одягу. К.: КНУТД, 2018. 238 с.
- 10.Тканко З. Мінімалізм і геометрія форм одягу в моді України 1960-х років / ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. Вип. 22., - с. 284-293.
- 11.Тканко О.Д. Мистецтво костюму в Україні кінця XX – початку XXI століття: тенденції, школи, національна специфіка: автореф.... дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.06 – декоративне і прикладне мистецтво / О.Д.Тканко. - Львівській національній академії мистецтв, 2009. – 19 с.
- 12.Глушко Ю. С. Основні тенденції розвитку моди Радянської України 20 - 30-х рр. XX ст. / Ю. С. Глушко // Наук. пр. іст. ф-ту Запоріз. нац. ун-ту. - 2016. - Вип. 45. - С. 141-145
- 13.Кузьменко Ю. В. Мода та дозволя радянських жінок у 1960–1980-ті рр. / Ю. В. Кузьменко, А. С. Іванова // Література та культура Полісся. Серія : Історичні науки. - 2018. - Вип. 92. - С. 291-303
14. Minimalism / Minimalism. About this term. Source: Oxford University Press. Christopher Want. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.moma.org/llection/details>
15. Т.М. ГОЛОВЕНКО, О.П. КОЗАРЬ, Ю.С. БОНДАРЧУК, О.В. ШОВКОМУД ІСТОРІЯ КОСТЮМУ: КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА НАРОДІВ СВІТУ Навчальний посібник Луцьк: Луцький національний технічний університет Мукачєво: Мукачівський державний університет 2023
- 16.Жидких О. Б. Особливості стилізації і трансформації українських етнічних мотивів при створенні сучасного одягу / О. Б. Жидких, О. Л. Тригуб // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. - 2018. - № 1. - С. 270-278.
- 17.Долеско С. В. Мистецтвознавчий трансфер українського народного вбрання у державних протокольних заходах. Вісник Національної академії культури і мистецтв. 2021. № 1. С. 84–89.

18. Король Н. Народні традиції в моделюванні дитячого одягу: історичний досвід українських дизайнерів. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2015. Вип. 26. С. 198–209.
19. Костельна М. Локальна специфіка відображення етномотивів у колекціях дизайнерів українських будинків моделей 1970-х років. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Наук. записки Рівненського держ. гум. ун-ту. 2013. Вип. 19 (1). С. 66–69.
20. Butler J. Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity. L., N.Y.: Routledge, 1990. 173 p.
21. Dandies: Fashion and Finesse in Art and Culture
22. Електронний ресурс
<https://www.lofficielusa.com/fashion/le-smoking-jacket-yves-saint-laurent-ales-sandro-michele>
23. Електронний ресурс
24. <https://vogue.ua/article/fashion/persona/odetsya-kak-margaret-tetcher-29543.html>
25. «Дрес-код влади. Чи обов'язково політикиням "одягати штани"?». Електронний ресурс
26. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/polityka/dres-kod-vladi-chi-obov-yazkovo-politikinyam-odyagati-shtani-134948.html>
27. Електронний ресурс
<https://ainagasse.ua/?srsltid=AfmBOoqN06ne9Tfj782sYVQqxdIkPRgO-rVw1DEvqrLZi8HvMV0eM32>
28. Електронний ресурс
<https://www.bustle.com/articles/152069-the-evolution-of-the-female-power-suit-what-it-means-photos>
29. <https://leopolis.one/uk/eternal/vijna-i-myr-oksany-karavanskoyi-5924>

ДОДАТКИ

Додаток А

(Рис. 1 Першокласний костюм від модної компанії Г.Крид і Ко для верхової їзди. 1900-і рр., [4, с. 2].

(Рис. 2. Твідовий костюм Г. Шанель) [6, с. 79].

(Рис. 3. Жінка в костюмі Le Smoking від Yves Saint Laurent, 1966 рік) [22].

(Рис. 4. Маргарет Тетчер у 80-х роках. у своєму характерному діловому костюмі)[23].

Додаток Б

Рис. 1. Олена Зеленська в образі від Артема Клімчука

(Рис. 2. Амелія Блумер Жовтень, 1851 р.) [1, с. 8].

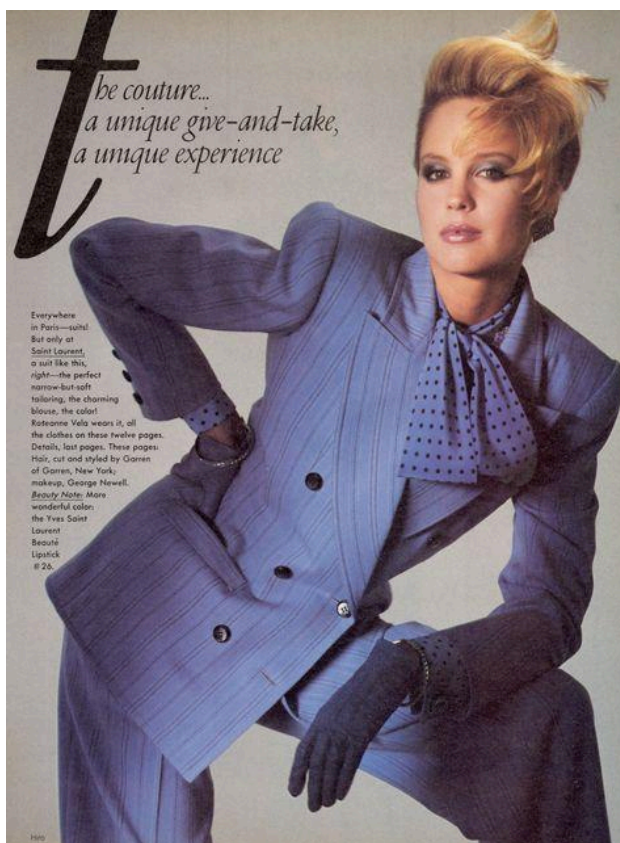
(Рис. 3. Приталений двобортний жакет і блумерси, 1895 р.)

(Рис. 4. *Power suit* від «Джорджіо Армани». 1975)

(Рис. 5. Твідовий костюм від «Шанель». 1954)

(Рис. 6. *Power suit* у 1980-х)

(Рис. 1. Костюми Маргарет Тетчер)

(Рис. 2. Костюми О. Караванської)

(Рис. 3. Процес створення роботи)

(Рис. 4. Процес створення роботи)